

30.8.2018

Ulkoasiainministeriö

Suomen Punaisen Ristin lausunto

Asia: Luonnos Suomen kahdeksanneksi määräaikaisraportiksi kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (CEDAW) täytäntöönpanosta

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta Suomen kahdeksanneksi määräaikaisraportiksi kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (CEDAW) täytäntöönpanosta.

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Suomen Punaisen Ristin tehtävänä on tukea ja avustaa maan viranomaisia niin rauhan kuin sodan ja aseellisten selkkausten aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Suomen Punainen Risti on osa 191 Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun muodostamaa kansainvälistä avun verkostoa. Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen maailmanlaajuinen toimintakyky perustuu sen puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen. Punaisen Ristin perustehtävä on avun tarpeessa olevien ihmisten auttaminen ja inhimillisen kärsimyksen estäminen ja lievittäminen.

Kansainvälisen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liike nosti tärkeäksi teemakseen heikoimmassa asemassa olevien ihmisten suojelemisen hyväksikäytöltä 32. kansainvälisessä konferenssissa vuonna 2015. Geneven sopimuksen allekirjoittaneet valtiot ja kansainvälinen Punaisen Ristin ja Puolikuun liike hyväksyivät kansainvälisessä konferenssissa *Sexual and gender-based violence – Joint Action on Prevention and Response* -päätöslauselman, jossa jyrkästi tuomitaan kaikki seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta ja hyväksikäyttö kaikissa olosuhteissa. Päätöslauselmassa ilmaistaan erityinen huoli siitä, että kriisitilanteissa, konfliktien ja luonnonkatastrofien keskellä jo valmiiksi heikossa asemassa olevat ihmiset ovat erityisen haavoittuvia hyväksikäytölle. Päätöslauselmassa vedotaan järjestöihin ja hallituksiin kaikkialla maailmassa, että ne tekevät kaikkensa seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan estämiseksi ja avunsaajien suojelemiseksi.

Haluamme nostaa esille lausunrossamme joitain yksityiskohtaisia kommentteja.

Artiklat 1 ja 2

Paperittomat naiset

Suomen Punainen Risti on huolissaan paperittomien naisten tilanteesta, mikä tulee kirjata määräaikaisraporttiin.

30.8.2018

Suomen Punainen Risti näkee tärkeänä, että erityisesti raskaana oleville paperittomille naisille taataan heidän tarvitsemansa terveydenhoito ja seuranta.

Palomuuriteorian käyttöönotto tulee toteuttaa kiireellisesti. Henkilön oleskelustatus tulee pitää kokonaan erillään väkivallan, raiskauksen ja ihmiskaupanuhrin auttamisesta. Naiset eivät uskalla hakea apua tilanteeseensa, hakeutua sairaanhoitoon tai tehdä rikosilmoituksia, mikäli he pelkäävät sen johtavan poliisitutkintaan oleskeluoikeudesta Suomessa. Väkivallantekijät käyttävät paperittomuutta myös kiristyskeinona pitääkseen henkilön vlassaan.

Turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajanaisten erityisasema

Suomen Punainen Risti haluaa kiinnittää huomion väkivaltaa kohdanneiden turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajanaisten erityisasemaan ja -tarpeisiin. Turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajanaisten tapaaminen erillään perheenjäsenistään tulisi tapahtua säännönmukaisesti aina, jotta naisten kokemaa väkivaltaa voisi tulla esiin, heidän olisi mahdollista saada siihen apua ja siihen olisi mahdollista puuttua. Tapaaminen erillään perheenjäsenistä tulee tapahtua sekä vastaanottovaiheessa että kotoutumisvaiheessa sosiaalityön sekä terveydenhuollon ammattilaisen kanssa. Lisäksi tärkeää on muistaa, että tapaamisen tulkkia nainen ja että aloite tapaamisesta erillään perheenjäsenistä tulee tapaamisen pitävältä sosiaalityöntekijältä, joka on saanut riittävän koulutuksen eri kulttuureista tulevien väkivaltaa kokeneiden naisten kohtaamiseen.

Artikla 5

Sukupuolielinten silpominen ja turvapaikanhakijat

Suomen Punainen Risti haluaa kiinnittää huomiota sukupuolielinten silpomiskäytökseen turvapaikkaprosessissa. Suomen Punaisen Ristin kokemuksen mukaan sukupuolielinten silpomisen tunnistaminen ei ole lääkäreille helppoa ja voi johtaa väärin lausuntoihin asiasta. Siten lääkärit tarvitsevat asiasta koulutusta. Turvapaikkaprosessiin liittyvät asiantuntijalausunnat tulee pyytää vain kyseisen alan erityisosaajilta. Väärillä lausunnoilla voi olla erittäin vakavia seurauksia esimerkiksi turvapaikkaprosessissa. Suomen Punainen Risti toivoo, että ongelma nostetaan esille Suomen määräaikaisraportoinnissa.

Artikla 6

Ihmiskaupan vastaiset toimenpiteet

Ihmiskaupan uhrien määrä on kasvanut. Turvapaikanhakijoiden määrän kymmenkertistuminen vuonna 2015 on vaikuttanut ihmiskaupan uhrien määrään Suomessa. Samalla rajavalvonnan kiristäminen sekä maahanmuuttopolitiikkaan ja -lainsäädäntöön eri puolilla Eurooppaa tehdyt muutokset pahentavat tilannetta entisestään. Kun esimerkiksi perheenjäsenistämisen kriteereitä tiukennetaan eri maissa, monet lähtevät matkalle muilla tavoin, usein salakuljettajien avustuksella. Tämä lisää ihmiskaupan uhriksi joutumisen riskiä. Myös kielteisten päätösten määrän kasvaessa maassa oleskelevien paperittomien henkilöiden, joilla on erityisen suuri riski joutua ihmiskaupan uhriksi, määrän voidaan jatkossa odottaa kasvavan.

30.8.2018

Suomessa rajaukset turvapaikanhakijoiden oikeusapuun hankaloittavat ihmiskaupan uhrien tunnistamista turvapaikkaprosessin aikana, sillä kaikki hakijat eivät saa asiantuntevaa oikeudellista avustajaa prosessin alkuvaiheessa. Siksi on entistä tärkeämpää, että jo vastaanottokeskuksissa kyetään mahdollisimman hyvin tunnistamaan ihmiskaupan uhrit ja ohjaamaan heidät edelleen auttamisjärjestelmän piiriin. Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen on vaikeaa ja asiantuntijuuden saavuttaminen vaatii runsaasti kokemusta ja pitkäjänteistä työtä.

Suomen Punainen Risti katsoo, että raporttiin tulee kirjata tarkennuksia ihmiskaupan uhreista. Ihmiskaupan uhrien auttaminen tulisi erottaa kiireellisesti rikosprosessista. Uhrit eivät aina uskalla hakeutua ihmiskaupanuhrien auttamisjärjestelmään. Suomessa uhriutunut useimmiten pelkää ihmiskauppiastaan ja auttamisjärjestelmään ottaminen tulee johtamaan automaattisesti rikosilmoitukseen. Auttamisjärjestelmään ottamisen ei tulisi johtaa rikosilmoitukseen ilman ihmiskaupanuhrin antamaa suostumusta.

Tapauksissa, joissa rikosilmoituksen jälkeen esitutkinta päätetään tai syytettä ei nosteta sen vuoksi, että kyseessä ei katsota olevan ihmiskaupparikos, poistetaan ihmiskaupanuhrien auttamisjärjestelmään otettu uhri auttamisjärjestelmästä. Ihmiskaupparikoksen tunnistamisen varmistamiseksi poliisiin ja syyttäjien koulutusta tulee jatkaa. Se, että poliisi tai syyttäjä ei tunnista ko. rikosta, ei vähennä rikoksen uhriksi joutuneen naisen avun tarvetta, eikä näiden asioiden tulisi myöskään olla suorassa yhteydessä toisiinsa.

Artikla 8

Suomen Punainen Risti on tukenut Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälisen liiton gender-työtä vuosikymmenien ajan. Suomi on tukenut Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen tasa-arvotyötä vuosina 2013-2017 yhteensä 443 400 eurolla. Tuki on kohdistettu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun tasa-arvostrategian viimeistelyyn ja sen operationalisointiin erityisesti Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälisen liiton kautta. Vuonna 2017 Suomen tuella perustettiin vammaisinkluusiokoordinaattorin tehtävä, jotta Punainen Risti ja Punainen Puolikuu pystyisi vastaamaan paremmin moniperustaiseen syrjintään. Ylivoimaisesti suurin osa Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun humanitaarisesta työstä tehdään paikallistasolla ja liikkeellä on 191 maassa kansallinen yhdistys.

Artikla 16

Avioliitto ja perhe

Suomen Punainen Risti toivoo, että määräaikaisraporttiin kirjataan ulkomaalaislainsäädännön muutokset ja sen vaikutukset.

Suomeen turvapaikanhakijoina tulleista ja oleskeluluvan saaneista iso osa on miespuolisia henkilöitä, joiden perheet ovat jääneet konfliktialueille. Suomen Punainen Risti haluaa kiinnittää huomiota siihen, että ulkomaalaislainsäädännön tiukennukset koskien perheenyhdistämistä vaikeuttavat erityisesti naisten tilanteen konfliktialueilla.

30.8.2018

Ulkomaalaislaki muuttui 1.7.2016 niin, että toimeentuloedellytys koskee yleensä myös kansainvälistä suojelua saaneiden perheenjäseniä, kun he hakevat oleskelulupia Suomeen. Vain turvapaikan saaneiden tai kiintiöpakolaisiksi valittujen perheenjäsenet voivat hakea perheenyhdistämistä kolmen kuukauden kuluessa ilman toimeentuloedellytystä, jos perheside on syntynyt ennen kuin turvapaikanhakija on tullut Suomeen tai kiintiöpakolainen valittu Suomen pakolaiskiintiöön. Aikaraja on hyvin tiukka. Toimeentuloedellytyksistä on mahdollista poiketa, jos poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii.

Muuta kansainvälistä suojelua, eli toissijaista, humanitaarista tai tilapäistä suojelua, saaneen perheenjäseniä koskee 1.7.2016 alkaen aina toimeentuloedellytys. Toimeentuloedellytys koskee myös niitä perheenjäseniä, joiden hakemukset ovat olleet lainsäätömuutoksen aikaan jo vireillä.

Suomen Punainen Risti on huolissaan myös siitä, että toimeentuloedellytyksellä on sukupuolten välistä tasa-arvoa heikentävä vaikutus etenkin silloin kun perheenkokoajana Suomessa on nainen, sillä naiset ovat useimmiten pienempituloisempia kuin miehet.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri

